

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Maj-Britt Theorin

Om man vill komma sig upp, måste man som bekant slåss för saken. Och är man kvinna, måste det ske med lite extra energi, sägs det. Men man får passa sig så att man inte råkar slå just den på truten som skall upphöja en. För då gör man bort sig.

Detta har åtskilliga socialdemokratiska riksdagsmän fått lära sig genom åren. En som inte var glad den dagen Olof Palme företog sin sista regeringsombildning var riksdagsman Maj-Britt Theorin.

Man kan vara oppositionell på två sätt inom socialdemokratin. Man kan i en eller flera frågor inta en ståndpunkt gemensam med de borgerliga motståndarna. Det leder till en snabb politisk död. Eva Åsbrink och Elisabeth Sjövall är typiska exempel. Men man kan också sticka upp från det andra hållet. Man kan kritisera partiet för en linje som är gemensam med, eller i vart fall inte tillräckligt avvikande från de borgerligas. Det tolereras, men inte mer. Och det går under inga omständigheter att grunda en mera lysande karriär på.

De tillfällen då Maj-Britt Theorin blivit mera allmänt omtalad har undantagslöst varit sådana då hon stått i opposition mot partiets officiella linje. Det gällde hennes bittra kamp mot Kjell-Olof Feldts beslut att slopa affärstidslagen för några år sedan. Och det gäller naturligtvis försvarsfrågan. Men så ironisk är verkligheten, att om man går ut och frågar Svensson på gatan om han känner till namnet på någon socialdemokratisk försvarspolitik vid sidan av de gamla försvarsministrarna, så blir svaret säkerligen Maj-Britt Theorin.

Maj-Britt Theorin hade sitt livs stora

triumf vid den socialdemokratiska partikongressen 1972. Helt oväntat mötte partistyrelsen ett kraftigt motstånd för sin försvarspolitik. Fru Theorin gick upp och höll ett energiskt och engagerat anförande, som i själva verket innebar ett totalt underkännande av partiets försvarspolitiska filosofi. Partistyrelsen togs helt på sängen och fru Theorin fick med sig kongressen på två lindrigt sagt anmärkningsvärda beslut. Dels skulle inget svenskt attackflygplan få byggas efter Viggen. Hur den säkerhetspolitiska situationen kunde te sig på åttitalet, då ett sådant flygplan skulle bli aktuellt, lämnade kongressen därhän. Dels skulle inget viktigare försvarsbeslut få fattas, utan att det först prövats genom rådslag inom Rörelsen och beslut på partikongressen. Man måste vara ytterligt okänslig för att inte uppfatta detta som ett direkt mistroendevotum mot den socialdemokratiska regeringen och riksdagsgruppen. Så hårdhudade var varken Palme eller Sven Andersson. De vart rasande.

Men andra vart desto lyckligare. I Aftonbladet och Morgonbris, det socialdemokratiska kvinnoförbundets tidning, hyllades Maj-Britt både med ledare och hemma-hos-reportage, som inte stod någon "kommersiell" veckotidning efter.

Olof Palme bet ihop tänderna och tänkte att fru Theorin kanske skulle bli lättare att tas med, om hon fick lära sig litet om försvarspolitik. Till den ändan placerades hon i den socialdemokratiska kommitté som skulle dra upp partiets framtida försvarspolitik. Men inte nog med det. Hon kom också in i 1974 års försvarsutredning.

Förhoppningarna om att Maj-Britt Theo-

rin skulle vara bildbar kom helt på skam. Den socialdemokratiska kommittén, som leddes av Eric Holmqvist, lade fram en rapport som sannerligen inte kunde betecknas som särskilt försvarsvänlig. Den förordade de facto en påskyndad allvarlig kvalitets-sänkning av det svenska försvaret. Men till denna rapport var fogad en reservation, som kom håret att resa sig på gråa sossehuvuden i vilka beredskapsminnena ännu levde. Till det mest bisarra hörde förslaget att försvarskostnaderna skulle frysas. Oberoende av penningvärdets fall och den världspolitiska utvecklingen skulle det svenska försvaret aldrig få kosta mer i kronor än det gjorde 1975. Författare var Maj-Britt Theorin.

Hon fick stora möjligheter att sprida ut sitt budskap inför kongressen. Maj-Britt Theorin är fruktansvärt energisk. Hon är en av partiets flitigaste resetalare. Hon talar väl och övertygande. Hon är en agitator av det robusta slag som har sina rötter i 1800-talet. Så det blev åtskilliga som fick höra och ta intryck av hennes idéer om hur svenskt försvar borde organiseras.

I själva verket är det naturligtvis så att Maj-Britt Theorin i grund och botten är nästintill radikalpacifist. Hon avskyr allt militärt. Men hon har fått lov att anpassa sig till en något mera rumsren inställning. Försvaret borde "växlas" ned, inte avrustas men "omrustas". Andra försvarsmetoder än de militära borde tillgripas. Men kunde t ex lära folket att försvara sig på samma sätt som tjeckerna mot ryssarna 1968, genom att ändra

på vägs skyltarna. Inte alla i hennes publik tänkte på att det trots allt inte gick så bra i Tjeckoslovakien ...

Inför partikongressen talades det uppskärrat om att nu hade den försvarsfientliga gruppen i partiet organiserats och fått en ledare. Här skulle partiledningen sättas på ett hårt prov.

Men den här gången hade partiledningen läst på, i Maj-Britts egen reservation. Och maken till mosning av en partikamrat har man sällan sett. Eric Holmqvist och Olof Palme dundrade i ett par timmar. Fru Theorin tvangs att gå upp och göra en formlig avbön för förslaget om frysning, varpå den väldisciplinerade partikongressen utan votering förkastade reservationen och avslutade slakten med en applådåska.

Men Maj-britt kom, som alla vet, igen. I den försvarsutredning hon tillhört, men däremot mycket sparsamt deltagit i – det är nu en gång för alla så att Maj-Britt Theorin inte är så intresserad av andras argument – har hon författat en ny reservation, vars bärande "tanke" förefaller vara att Sverige inte löper någon större risk att dras in i ett krig, i varje fall inte så stor risk att det lönar mödan att gardera sig mot den med ett avskräckande försvar.

Maj-Britt Theorin är begåvad, charmerande och envis. Men hon kan nog inte bara skylla på det förstockade gubbväldet för att hon förmodligen aldrig blir mer än riksdagsman.

Vilket i och för sig inte är så dåligt.